

İŞİTME YETERSİZLİĞİ

İşitme Yetersizliği Nedir?

İşitme yetersizliği; işitme duyarlılığının kısmen veya tamamen kaybindan dolayı dil ve iletişim becerilerinin gelişiminde gecikmelerin olması, bu nedenle bireyin eğitim performansının ve sosyal uyumunun olumsuz yönde etkilenmesi durumudur. Dil ve iletişim becerilerinin gelişimindeki bu sorun beraberinde işitme yetersizliği olan çocukların diğer gelişim alanlarında da bazı gecikmeler göstermelerine neden olabilmektedir, ancak temel olarak işitme kaybindan kaynaklanan bu gecikmelerin işiten akranlarından farklı oldukları anlamına gelmediğini vurgulamak gerekir. Bizler işitme yetersizliği olan çocukların erken yaşlarda tanılanmaları, işitmeye yardımcı teknolojilerden yararlanmalarını ve erken özel eğitim hizmetleri sunarak işitme kaybının neden olduğu bu gecikmeleri en aza indirmeyi amaçlıyoruz.

Daha detaylı bakılacak olursa, işitme kaybı olan çocukların dil ve iletişim, bilişsel ve sosyal alanlar ile ilişkili gecikmelerden kaynaklı çok yönlü gereksinimleri olabileceğinden söz etmiştik. Buna göre öncelikle işitme kaybının temelde sözlü dil ve iletişim becerilerinde gecikmelere neden olabileceği bilinmektedir. Bu gecikme ile birlikte işitme kaybı olan çocukların bilişsel ve sosyal-duygusal gelişim alanlarında da gecikmeler yaşama olasılığından bahsetmek gerekir.

İşitme kaybına bağlı olarak özellikle dil ve iletişim alanlarındaki gereksinimleri, ilerleyen yaşlarında sosyal uyum ve okul başarısızlığı gibi sorunların önüne geçebilmek için erken yaşlarda işitme kaybının belirlenmesi ile birlikte öncelikle tıbbi olarak müdahale edilebilecek, işitme kaybının etkisini en az düzeye indirebilecek bir sürecin yürütölmeye başlanması çok önemlidir. Böyle bir süreç işletildiğinde işitme kaybı olan bir çocukta erken tıbbi müdahalenin gerçekleştirilmesi ile var olan işitme kaybı, dolayısıyla kaybın olumsuz etkileri ortadan kalkabilir. Ancak müdahaleye rağmen var olan sorun giderilememiş ise, tıbbi müdahaleler ile eş zamanlı olarak çocuğun en erken şekilde işitmeye yardımcı teknolojilerden (örn., işitme cihazları, koklear implant) yararlanmasının sağlanması gerekmektedir. Bu noktada işitme yetersizliğinin erken yaşta saptanması ve erken cihaz kullanımının işitme kaybı olan çocuğun dil-konuşma, bilişsel ve sosyal-duygusal gelişimi açısından önemli olduğunu vurgulamak gerekir. İşitme yetersizliğine sahip çocukların erken tanılanmaları, işitmeye yardımcı teknolojilerden yararlanmaları sağlandıktan sonra bu çocuklara erken özel eğitim hizmetlerinin sunulması ve sonrasında çocukların özelliklerine uygun eğitim ortamlarına yerleştirilmeleri adımlarının gerçekleştirilmeleri söz konusudur. Eğitim sürecinde eğitsel değerlendirme sonuçlarına bağlı olarak planlama ve uygulama yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Bu noktada eğitim sürecinin planlanmasında öğretmenlerin öğrencilerinin özelliklerini göz önünde bulundurarak akademik öğrenmelerinin yanı sıra öncelikli olarak dil-konuşma becerilerinin desteklenmesi konusunda uyarlamalar yapmaları gerekmektedir.

Aşağıda planlama ve eğitim öğretim hizmetleri sunarken göz önünde bulundurulması gereken işitme yetersizliğine sahip çocukların özellikleri ile ilgili bilgilere yer verilmiştir:

İşitme Yetersizliği Olan Çocukların Özellikleri

Dil ve konuşma özellikleri

İşitme kaybından dolayı bu çocukların dinleme becerilerinde sorunlar yaşama olasılıkları bulunmaktadır. Dolayısıyla dil ve konuşmanın edinilmesinin ilk önemli adımı, işitmeye yardımcı teknolojileri kullanan çocukların dinleme becerilerini geliştirmek olmalıdır.

İşitme yetersizliği olan çocuklar işitme kayıplarından dolayı bir etkileşimi (örn., sohbet, söyleşi, oyun) başlatma ve sürdürmede sorunlar yaşayabilmektedirler.

İşitme yetersizliği olan çocuklar işitme kayıplarından dolayı sözel yönerge ve soruları anlamada sorunlar yaşayabilmektedirler. Ayrıca başkalarının konuşmalarını anlamada, yorumlamada ve sonuca varmada zorlanabilirler.

İşiten çocukların erken yaşlardan itibaren çevreden duydukları sesleri anlamlandırarak dili edinmeleri fırsatlarından işitme kaybından dolayı bu kayba sahip olan çocuklar yararlanamayacaklardır. Bu nedenle işitme yetersizliği olan çocukların sözcük dağarcıkları sınırlıdır.

İşitme kaybından mümkün olduğunca etkilenmemesine yönelik çalışmalara rağmen işitme yetersizliği olan çocukların konuşma anlaşılabilirliklerinde sorunlar yaşanabilir. Bu anlamda konuşmanın önemli bileşenleri olan akıcılık, ritmi, ton ve vurgularda sorunlar gözlenebilir.

İşitme yetersizliği olan çocuklar; isteklerini, duygu ve düşüncelerini sözel olarak ifade etmede güçlüklerle karşılaşabilmektedirler.

Bilişsel özellikleri

İşitme yetersizliği olan çocuklarda bilişsel özelliklerin seyri iki önemli faktöre bağlıdır.

Bu faktörler çocukta öğrenmeyi olumsuz etkileyecek bir ek problemin olup olmadığı ve dil gelişim düzeyidir. Ek problem ve dil sorunları yoksa belirgin bir bilişsel sorundan söz etmek zordur; ek problem ve dil sorunları varsa bilişsel sorunların görülme olasılığı da yüksektir.

İşitme yetersizliği olan çocukların bilişsel düzeyi normal işiten yaşitlerinden farklı değildir. Ancak bilişin başka alanlarında aşağıdaki tarzda sorunlar gözlenebilir.

İşitsel girdinin sınırlılığı nedeniyle işitme yetersizliği olan çocuklar düşünme ve akıl yürütme, sınıflama ve ilişki kurma, açıklama becerilerinde güçlük çekebilmektedirler.

İşitme yetersizliği olan çocuklar işitme kaybının tipi ve derecesine bağlı olarak işitsel uyarınları aynı şekilde algılayamamaktadırlar. Bu durum da kısa süreli bellek ve çalışma belleğinde kapasite sınırlılıklarına yol açabilmektedir. Bunun anlamı çocuğun uzun süreli belleğinde de güçlükler yaşanmasıdır.

İşitme kaybından dolayı konuşma ve öğrenmede, bilgi almada yetersizlikleri bulunabilmektedir. Bu nedenle akademik becerileri öğrenmede başarısızlık yaşayabilmektedirler.

Dikkat süreleri normalden daha kısa olabilir. Bu da akademik ve akademik olmayan alanlarda başarıyı etkileyen faktörlerden biri olabilir.

Sözcük dağarcığının sınırlı olması, dilbilgisel yapıları kazanmada gecikmeler ve bilgi düzeyindeki yetersizlikler işitme yetersizliği olan bireylerin okumayı öğrenme ve okuduğunu anlama güçlüğü yaşamalarına sebep olabilmektedir.

Soyut düşünme becerisi gerektiren durumlarda zorlanabilirler. Mecaz, atasözü gibi ifadeleri anlamakta zorlanabilirler.

Sosyal-duygusal ve davranışsal özellikleri

İşitme yetersizliğine sahip çocuklar normal işiten bireylerle etkileşim başlatma ve sürdürmede problemler yaşayabilirler.

İletişimdeki bu zorluk sosyal ve duygusal gelişimi de olumsuz etkileyebilir.

İşitme yetersizliğine sahip çocuklarda öfke, hırçınlık gibi davranış problemleri normal yaşitlarından kısmen fazla gözlenebilir, ancak tüm bunlar çocuğun işitme kaybından çok erken eğitim almamış olmasıyla ilgilidir.

İşitme yetersizliğine sahip çocuklar, iletişim becerilerindeki gelişim gecikmelerinden dolayı sosyal etkileşim ve ilişki kurmaktan kaçınabilirler. Genellikle işitme yetersizliği olan akranlarıyla sorun yaşamazken, normal işitenlerle etkileşimde sorun yaşarlar.